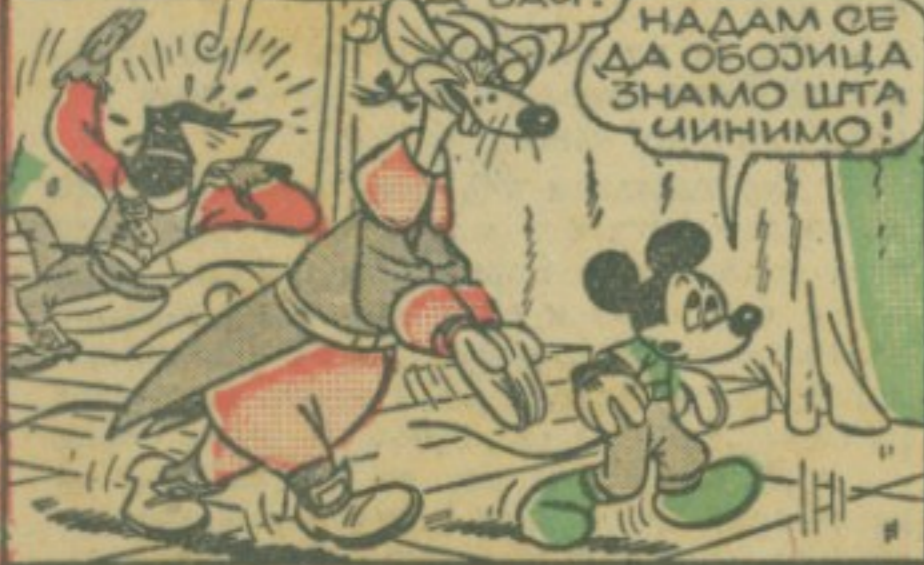




МИКИ

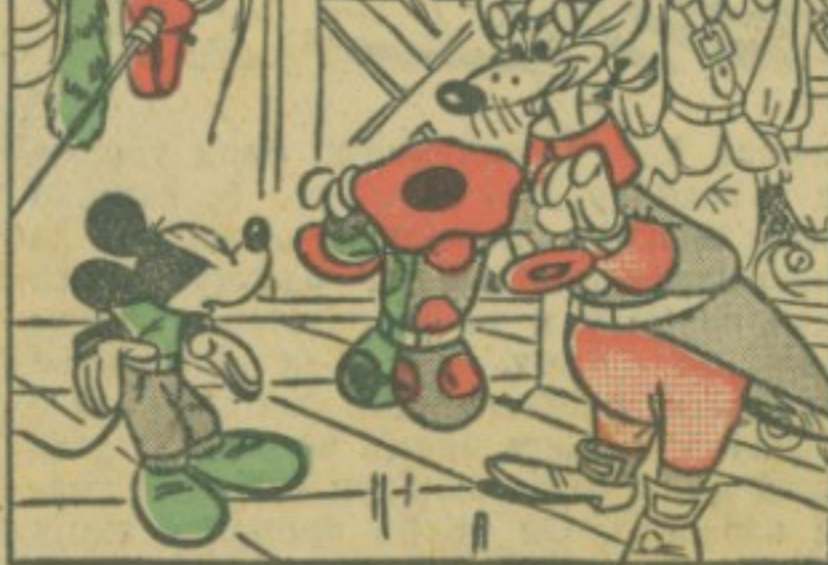
збоге и незбоге у Мишојотшанији

ГОДИНАМА СЕ НАШ ГОСПОДАР НИЈЕ ТАКО СЛАТКО СМЕЈАО! САД СИ ПОСТАО ЊЕГОВ ЗВАНИЧНИ ЗАСМЕДАВАЦ!



НАДАМ СЕ ДА ОБОЈИЦА ЗНАМО ШТА ЧИНИМО!

ШТА ЈЕ ТО?

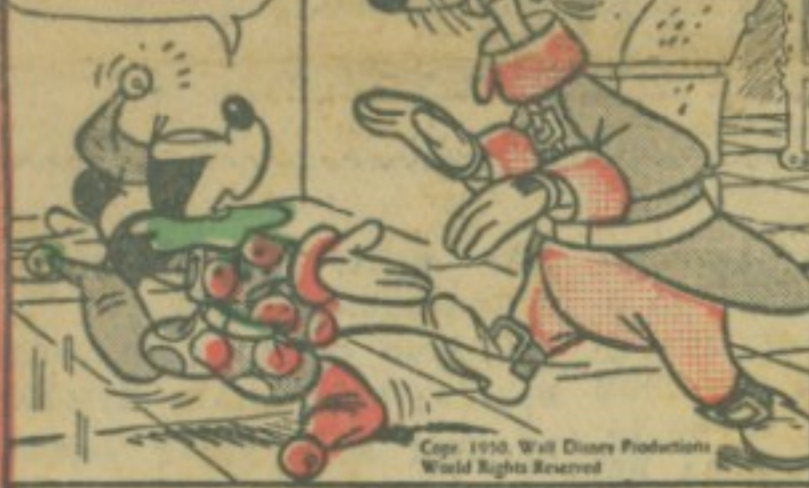


ТВОЈ КОСТИМ ДВОРСКЕ БУДАЛЕ! ОБУЦИ ГА!

УФ! САМО ДА МЕ МРША И БУЦА НЕ ВИДЕ ОВАКВОГ!

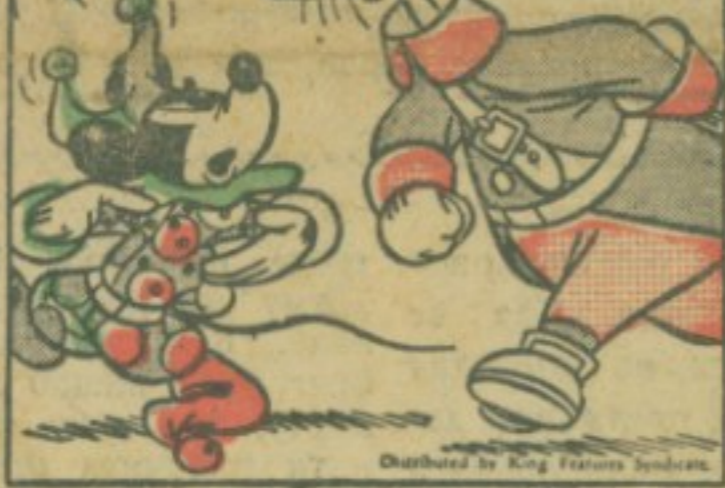


АЛ' ЈА НЕ МОГУ ДА ГА НОСИМ! ИЗГЛЕДАМ ГЛУПО!



ПА ТИ СИ ДВОРСКА БУДАЛА И ТРЕБА ГЛУПО ДА ИЗГЛЕДАШ!

ЗА — ТИ НИСУ РУПЕ ОД МОЛАЦА, ВЕћ ПУН ЈЕ РУПА ОД МОЛАЦА!



ПОСЛЕДЊА ДВОРСКА БУДАЛА ИМАЛА ЈЕ НАВИКУ ДА ЗАБАДА ОВОЈ НОС У ПОГЛОВЕ ПРВОДЕНЕ МАСКЕ!



— ХЕЈ! ПЕТ! МИКИ! ПЕТ!

АКО ОНИ МИСЛЕ ДА ЈУ ЈА ДА СЕДИМ И СМИШЉАМ КАКО И ЧИМЕ ДА ИХ ЗАСМЕЈАВАМ... ВАРАЈУ СЕ!



ВИСОСТИ, ЗАР ЗА МЕНЕ НЕМА РУЧКА?



ТИ ДОВИЗАШ РУЧКАК САМО КАД МЕ ЗА СМЕЈАВАШ!

... А АКО СЕ МЕНИ ДАНАС ВИШЕ НЕ СМЕЈЕ?



ЗАПАМТИ, МЛАДИЉУ... ЖИВИШ САМО ДОТЛЕ ДОК МЕ ЗАСМЕЈАВАШ!



ХА! ХА! БИЉУ ЗАБАВАЈ МАКАР МЕ ТИ УБИЛО!

ЈА... ШТА...?



ПЕССЕТ! ПЕССЕТ!

ШТА? ИМАТЕ ТАЈНИ ТУНЕЛ ИСПОД САМОГ ПРЕСТОЛА ПРВОДЕНЕ МАСКЕ!



ТАЈНИ ТУНЕЛ УЛАЗ ЗАБРАЊЕН!

ТАЧНО! ИЗВОЛ'ТЕ УКИ!



— Ово је копија, зар не?

— Да, Оригинал сам послао бироу за ванпланетари транспорт овде на Сарку. Мислио сам да ће најбоље бити да га они сачекају на аеродрому са амбулантним колима. Он се вероватно налази у дошем стању.

У себи, доктор Јуџ се сложио с младим речима. Он је знао да су случајевни психичког слома усамљених анализатора свемира готово увек веома озбиљни и тешки.

— Али, чекајте! — прену се Јуџ — Ви говорите као да он још није стигао.

Младић га изненађено погледа.

— Претпостављам да је већ стигао, али нико ме о томе није известио.

— Онда позовите тај биро за транспорт и распитајте се тачно. Луд или не, морамо о њему све знати, да би наши извештаји били потпуни.

Сутрадан, пре него што ће напустити Сарк, Јуџ је поново свратио до испоставе за анализу свемира. Чекало га је још пуно послова на осталим планетама и због тога се прилично журило. Напуштајући испоставу, он се заустави на прагу и преко рамена загледа младича:

— А како је наш теренац?

— Ох, баш сам то хтео да вам кажем. У бироу за транспорт о њему ништа не знају. Ја сам им послао карактеристике његових хиператомских мотора, а они су ми одговорили да се ваздушни брод с таквим моторима не налази нигде у близини. Највероватније је да се он предомислио и да је одустао од слетања на Сарк.

Тада је Јуџ одлучио да за двадесет и четири часа одгоди свој одлазак са Сарка.

Сутрадан је отишао у биро за ванпланетари транспорт у Саркграду, главном граду планете. Први пут се тамо срео с биократијом Флоријана, послушних али не и оданих службеника, који су обављали све административне послове на Сарку. Да, они су примили извештај о томе да ће се један анализатор свемира из Међузвезданог бироа спустити на Сарк, али досад се још није појавио.

Узалуд је доктор Јуџ доказивао да је овај случај од неobicне важности. Човек о коме је реч вероватно је тешко оболео. Зар они нису примили копију његовог разговора с локалним службеником Међузвезданог бироа? Зачуђено су га гледали. Копију разговора? Не, овде је нико није примио. Њима је жао што је тај човек бољестан, али никакав брод Међузвезданог бироа није се спустио на планету, нити се један такав брод налази у простору који окружује Сарк.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(14)

Роман од И. АСИМОВА

Јуџ се вратио у свој хотел, где је неколико часова провео размишљајући шта да ради. На одлазак није више ни помишљао. Те вечери успео је да телефоном добије пристајак за један разговор с Лудиганом Абелом, амбасадором Трантора. Јуџу је Абел заувек остао у сећању онакав каквог га је видео тога дана. Дубоко, усађене очи, упода заклоњене чупавим белим обрвама, кукаст нос, упали образи који су још више истичали мршавост његовог лица и тела, и чворноват велики прст десне руке који као да је без престанка одржавао ритам неке музике која се није чула.

Абел је пажљиво и без упадница саслушао Јуџову причу. А кад је Јуџ завршио, он лако овлажи језиком своје танке усне и запита:

— Познајете ли ви добро тог човека који је нестао?

— Не.

— Нисте се с њим никад упознали?

— Не. Наше теренце човек ретко кад има прилике да сретне.

— Је ли и пре овога патио од сличних опсена?

— Према подацима из средишног Међузвезданог бироа, ово је први пут. Наравно, ако је уопште у питању нека опсена.

— А због чега сте дошли код мене?

— Да ми помогнете.

— То и ја знам. Али на који начин? Шта ја ту могу да учиним?

— Дозволите да вам објасним. Биро за ванпланетари транспорт на Сарку испитао је сав простор око планете, али својим апаратима није успео да пронађе брод чије би карактеристике мотора одговарале моторима нашег теренца. Знам да у овој ствари људи из бироа не лажу. Ја не кажем да су Саркијани, уопште, изнад лажи, али верујем да су изнад бескорисних лажи, јер они морају знати да ја могу, уз помоћ Међузвезданог бироа, да за веома кратко време проверим ово њихово тврђење.

— Тачно. Па онда?

— Постоје свега две могућности да се на основу карактеристике мотора не може пронаћи брод у оном делу васнонског простора у коме би, према свему, требало да се налази. Први случај је једноставан: пилот је из неког разлога напустио тај део васноне и кроз хицтерпростор одлетео у неки други регион галаксије. Други случај



је можда још једноставнији: брод уопште није у васнони због тога што се спустио на неку планету. Ја не могу да верујем да је наш теренац променио одлуку да се спусти на Сарк и да је одлетео у неком непознатом правцу. Чак и да је тврђење о пропасти Флорине само плод његовог ободолеог ума, њега ништа не би могло да задржи да не слети на Сарк и о томе поднесе извештај. Он не би променио своју одлуку и, тек тако, одлетео даље. Ја имам петнаестогодишње искуство у тим стварима.

— И из тога ви закључујете да је он овде, на Сарку? — упале му у реч амбасадор Трантора.

— Тачно. Међутим, овде се опет налазимо пред две алтернативе. Прво, ако је

он померно паметан, онда је могуће да се са својим бродом спустио било где на планети, а не на које од узлетница. Можда сад лута наоколу, бољестан и с полузамраченим памћењем. Такви су случајеви ретки, али су се ипак догађали нашим теренцима. Обично је то губљење памћења привремено. И, по правилу, кад сећање почне да се враћа, бољестан се прво сети свог посла, а тек после личних успомена. Најзад, једном анализатору свемира његов посао је уствари његов живот. Често се догађа да такве људе са изгубљеним сећањем пронађемо захваљујући томе што обично оду у какву библиотеку да би тамо затражили књиге о анализи свемира.

— Сад видим шта хоћете од мене. Желите да вам помогнем да код владе на Сарку издејствујете наређење по коме би све њихове библиотеке биле обавезне да вам одмах јаве ако се тако нешто догоди.

— Не, јер верујем да ће ми у томе и без ваше помоћи изићи у сусрет. Затражићу од њих да се извесне књиге о анализи свемира повуку из општег књижног фонда и ставе на посебан списак и да сваког оног који их буде тражио, а који не може да докаже да је Саркијанин, задрже и испитају. Они ће пристајати да то учине зато што знају, или бар њихови претпостављени знају, да тај мој план неће дати никакве резултате.

— Зашто не?

— Због тога, — Јуџ је почео да говори брзо и дрхтећи од срџбе — због тога што сам сигуран да се наш човек спустио на аеродром Саркграда као што је и намеравао и да су га тамо, био он исрмалан или луд, ухапсили, а касније можда и убили.

— Да се ви то са мном не шалите? — запита Абел стављајући на сто своју до пола испијену чашу.

— Зар изгледам као неко коме је стало до шале? Шта сте ми, ви сами пре пола часа говорили о Сарку? Да животи ових људи, богатство и сила зависе од њихове контроле над Флорином. Да су флоринанска поља завањена киртом извор богатства на Сарку. И онда се појављује један човек — при свести или не, то је свеједно — који тврди да је због нечеј веома важног што се догађа у галаксији Флорина осуђена на пропаст и да су животи њених становника у опасности. Ево, погледајте копију последњег извештаја нашег изгубљеног теренца.

— Па, у њој нема богзна чега, — одговори Абел пошто је ставио филм у „читач“ који му је Јуџ пружио.

(Наставиће се)

Моју бићи и корисни...



Од првих путовања смелих поморана у поларне крајеве а нарочито од пропасти великог прекоокеанског пароброда „Титаник“, ледени брегови стоје на првом месту на листи страшних и бескорисних природних појава. Међутим, од пре неколико година научници су почели другим очима да гледају на њих. Додуше, ледени брегови и данас представљају једну од највећих опасности за пловидбу морна око Северног и Јужног Пола, али, ако се планови не-

ких научника остваре, они могу једног дана да послуже као извори свеже воде за многе „жедне“ крајеве на земљи. Јер, иако плива по сланој, морској води, ледени брег је састављен од чисте, питке воде.

ви могу да буду решење овог озбиљног проблема. Кад се ледени брег топи, он даје воду чисту као да је претходно де-стилисана. То је било познато још истраживачима поларних крајева из прошлог века. Такође је познато да у океанима постоје јаке струје које, као реке, теку одређеним током.

тачке најближе Калифорнији, „отму“ од ње и претуку до обале. Кад се затим ледени брег буде нашао на жељеном месту, око њега ће се поставити нарочита ограда од непропустљивог материјала, широча, заправо дубока, три и по метра. Слатка вода плива по сланој и, како се ледени брег буде топио, тако ће се његова вода сливати унутар ограде, која ће се на тај начин претворити у огроман резервоар пи-

јаче воде. Њу само треба испуштавати на обалу. Разуме се да сви „жедни“ крајеви неће имати Хумболтову или коју другу океанску струју као „помагаче“ за одвлачење ледених брегова, али то не значи да и њима вечити лед с Јужног или Северног Пола не може да буде решење њиховог најбољанијег проблема — нестације воде.

Паунови, птице дугог и шареног репа, који су били украс дворњаша и вртова још од времена египатских фараона, добиће ускоро нову улогу — улогу чувара кућа и насеља. У једном извештају, који је недавно објавило Национално географско друштво Америке, изнета су тврђења неких фармера, до којих су они дошли на основу личног искуства, да

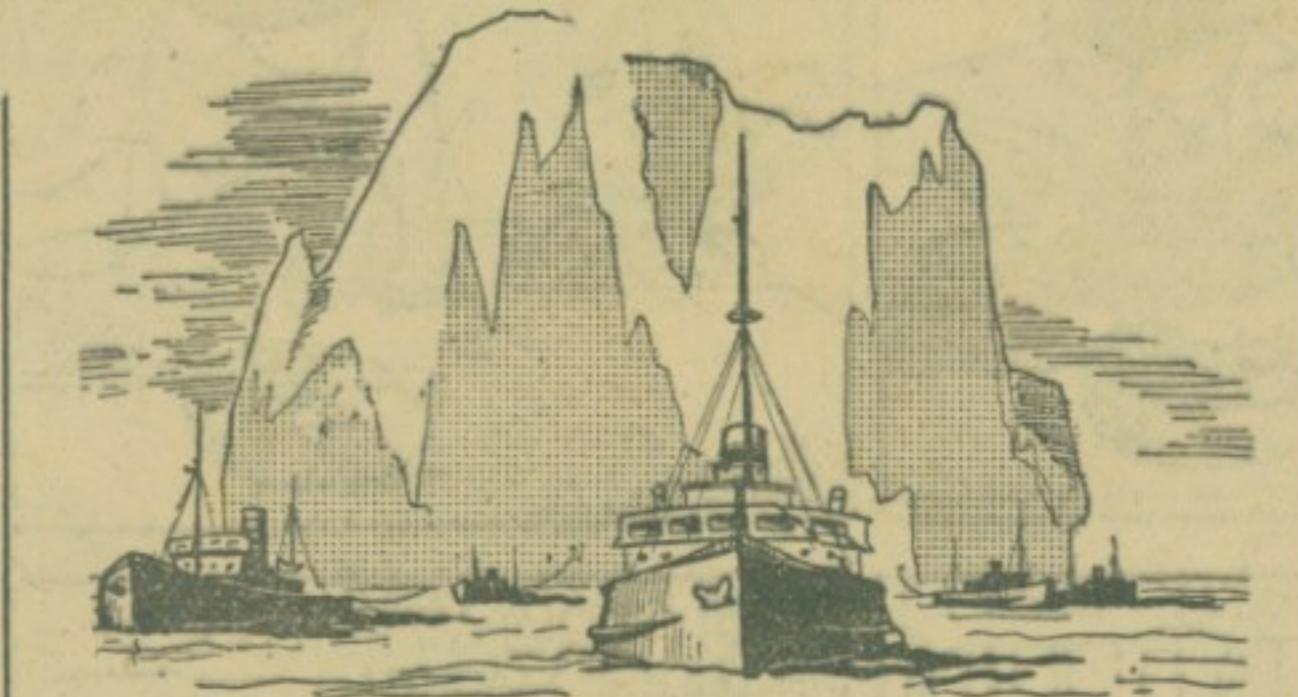
Бријач кроз векове

Од каменог доба па до данашњих дана, човек је изналазио различита сечива да би помоћу њих обавио оно што је Бајрон једном назвао „свакодневном невољом бријања“. Недавно је прикочио археолошких ископавања једног пренесторског насеља у близини Бојака, крај северноамериканског језера Ири, нађен гвоздени бријач за који се сматра да потиче из 7 века пре наше ере. Међутим, некадашњи његов сопственик ни у ком случају се не може сматрати „пиониром стругања браде“. Јер, како тврде научни сарадници Националног географског друштва у Америци, најмање 3.000 година пре наше ере становници Месопотамије служили су се бријачима у облику ножева, који су имали дршку од шкрљца, а сечиво од вулканског стакла. Отада, па кроз многе векове који су потом дошли, човек је правно себи бријаче од разноврсног тврдог материјала који би му се нашао при руци: од комадића кремена, шкољки или ажуричних зуба. Тај и сличан примитивни материјал и данас употребљавају за израду бријача многа племена на острвима у Јужном Пацифику и у средишњој Африци. У неким засталим племенима мушкарци се „брију“ на тај начин што из браде и бркова чувају длаке једну по једну.

Многи стари народи знали су за бријаче начињене од бронзе. Још тада су постојали јевтинији и скупљи ножеви за бријање, јер су богаташи имали ножеве украшене разним орнаментима или бријаче чије су дршке биле израђене од злата или сребра. У старом Риму употребљавани су бријачи нарочитог облика. То су биле, уствари, металне



плоче у облику полумесеца. Испуштена страна била је наострена, а на издубљењу се налазила дршка у облику мање јабуке.



С повећањем потрошње воде за пољопривредне и индустријске сврхе, као и за снабдевање градова и њихових становника, многе области наше су се пред опасношћу да у најближој будућности западну у праву „водену кризу“. Као најбољи пример за то може да послужи Јужна Калифорнија, где се већ данас мора водити рачуна о свакој капи и где је снабдевање водом постало заједнички проблем и брига свих грађана. Јужна Калифорнија је приморана да извесну количину воде доводи чак из Овенове Долине и реке Колорадо, са удаљености од више стотина километара. „Водене“ прилике у Калифорнији постају из дана у дан све теже. Сличан је случај и с многим другим крајевима у свету. Према тврђењу Дона Исака, сарадника Скрипсовог океанографског института у Ла Јоли, у Калифорнији, ледени брего-

Паунови — чуваркуће



ове по природи подозриве животиње могу уз мало труда да се привикну на улогу чувара куће. Паунови-чуваркуће дижу ужасну грају чим се у дворњашу појави каква непозната особа. Они су чак у стању да нападну уљеза, био то човек или животиња.

Нарочито погодни за чуваре кућа су индиски паунови. Ова врста води порекло из Индије и са Цејлона, одакле је касније пренета у све делове света. Реп ових паунова има металноплаву и зелену боју, по којој су разбацана шарена „окца“. Зелени паунови из Малаје многу су дивљачији од индиских и веома се тешко припитомљавају. Међутим, чак ни припитомљени индиски паунови не би се могли назвати правим домаћим животињама, као што су то, на пример, пси. Пауни ће, додуше, да се одазове на позив свога господара, прићи ће да једе из његове руке, али никад неће показати ни најмањи знак своје оданости, нити ће одговорити на господареву наклоност.

Слично ноју, паун није пробирач и једе готово све на шта наиђе: гуштерове, мраве, инсекте и њихове ларве, траву, поврће, цветне латице, па чак и змије. Амерички фармери који су покушали да пса-чувари куће замене пауном тврде да он ту дужност обавља исто тако добро као и пас, а исто његово издржање стаје много мање, јер се паун сам брине за своју храну.

Највеће и најстарије биљке

У ботаничкој башти у Калкути налази се највећа смоква на свету. Она је висока 26 метара, обим њеног стабла износи 18 метара, а сокове из земље сише преко 562 корена. Круна ове циновке војке има 300 метара у обиму и покрива површину од 7.000 квадратних метара.

Највећа смоква у прошлости налазила се на једном острву на реци Нармади, такође у Индији. Према предању, у њеној хладовини одмарало се после битке 7.000 ратника Александра Великог. Највећи бор у Европи висок је 54 метра и налази се у Баварској, где је познат под именом „Лудвиг“.

У ред најчувенијег циновског дрвећа убрајају се калифорниске секвоје. Само у једној шуми налазило се преко 3.000 дрвета ове врсте високих преко 100 метара. Највиши примерци добили су имена познатих државника, књижевника и научника. Нажалост, већи део овог дрвећа оборен је прошлог столећа. „Марк Твен“ је био прва жртва. Природњачки музеј у Њујорку платио је за ово чудо природе 10.000 долара. Од дасака ове секвоје направљен је под једне огромне дворане за играње и једна велика штампарија. Иначе, секвоје долазе у ред најстаријих облика живота на Земљи. Оне су постојале пре више милиона година, о чему сведоче многи фосилни остаци.

Међу веома стара дрвета спадају и боровнице у Пенсилванији. Оне на једном месту покривају површину од 7,5 хектара. Уствари, то је једно једино стабло старо 1.200 година, с многобројним изданцима. Пре неколико година откривена је у Америци још већа боровница. Њени издаци покривају



површину која има два километра у пречнику. Биљка се шири на све стране просечно 15 сантиметара годишње.

У Аустралији постоји још старије и више дрвеће од секвоје. То су еукалиптуси. Дрво еукалиптуса је најтврђе на свету и по тврдини може да се мери с металним. Еукалиптуси су често високи 150 до 160 метара, а недалеко од језера Латробе нађено је једно дрво високо 170 метара.

Дрвосече у Квинсленду обориле су недавно једно дрво које, по површини коју је заузимало и по тежини, превазилази све дотад познато дрвеће. Пошто му је отсечена круна и стабло очишћено од грања, било је тешко 24.000 килограма, дугачко 90 метара и имало је седам метара у пречнику.

На основу бројања годишњих прстенова код дрвета „драгона“ у Тенерифу, утврђена је за поједине примерке старост од 6.000 година. Циновско дрвеће баобаб са Зеленог Рта старо је око 5.000 година. У шуми Марипоза, у САД, нађено је једно мртво дрво старо 6.000 година. Док је споља било потпуно сасушено и већи део његове коре мртав, његови унутрашњи слојеви су живели и обнављали се. Најстарије дрво у Европи је једна немачка тиса, која има 2.000 година. Понеки храстови могу да достигну старост и од 4.000 година.

Цинови биљног света не налазе се само међу дрвећем. И винова лоза може, под извесним условима, да достигне приличну старост. Најстарија позната лоза посађена је у Шкотској 1831 године и данас покрива површину од 4.000 квадратних метара.

У Чилеу расте циновски пасуљ познат под именом гуама. Његове махуне су дугачке као рука, а зрна велика као дечја песница.

У месту Винерфурт, у Рајској области, налази се јединствена зеленика на свету, Мада је ово дрвеће обично ниско, рајска зеленика висока је десет метара, има у пречнику један и по метар и стара је око хиљаду година. Иначе, стабло обичне зеленике добија за 20 година само један сантиметар у пречнику.

И ружа може да достигне дубоку старост. Чувене руже из врта базилке у Хилдесхајму старе су хиљаду година. Оне су високе осам метара, а своје расцветале гране пружају у дужину од десет метара.

Чудесна издржљивост људских ногу

Кад стојимо на једној ноzi, ми оптерећујемо кук тежином два и по пута већом од укупне тежине нашег тела. Испитивања су показала да сигурносни фактор нојних костију износи 30, што значи да оне могу да поднесу притисак тридесет пута већи од нормалног.

Инсекти стари шездесет милиона година

Једна група истраживача са Калифорниског универзитета открила је недавно мумифициране инсекте старе око шездесет милиона година. Они су јавили да су инсекте нашли у изванредно очуваном стању.

Највећа ђећина на свету

Сада је утврђено да је Флојд Колинсова кристална пећина у Кентакију, у САД, највећа на свету. Већ је испитано нешто мање од 52 километра њених ходника и одељња, док се очекују даља открића.

Колико виде бебе?

Одмах по рођењу, деца имају веома малу визуелну способност, па чак до навршене прве године она виде само десети део онога што види одрасла особа с нормалним видом. Очни специјалисти са Чикашког универзитета кажу да се вид код деце потпуно развије тек у четвртој или петој години.

Брзина шениске лопте

Ако сте се икад упитали којом се бранном креће тениска лопта, ево вам одговора: уз помоћ специјалне машине, утврђено је да је лопта приликом једног удара познатог тенисера Панча Гонзалеса летела брзином од 181,6 километара на час.

Walt Disney's

ЛЕГЕНДЕ О ДЕВИ КРОКЕТУ

ДЕВИДА НЕУТРАШИВОГ ЛОВЦА, ИЗНЕНАДИО ЈЕ ЈЕДАН МЕДВЕД.

НЕКАКО МИ ЧУДАН ИЗГЛЕДА ОВАЈ МЕД...!

КАКО ДА ГА СВАЛАДАМ ПОГЛЕДОМ КАД МИ НЕ ГЛЕДА У ОЧИ?

ИЗНЕНАДА ДЕВИ ЈЕ ПРИСКОЧИО И ЗГРАБИО МЕДВЕДА...

ЧИНИ МИ СЕ ДА ОВОМ МЕДИ ТРЕБА ДОБАР РУЧАК. КОЖА МУ ЈЕ САСВИМ ПРАЗНА!

ГЛЕ! СПАДА МУ КОЖА!

ЏОРџИ! МАНГУПЕ СТАРИ...

МАЛО КАСНИЈЕ

НИСИ МЕДВЕД... АЛ' ИМАШ МЕДВЕЋИ АПЕТИТ!

ИГРАМ СВОЈУ УЛОГУ ДО КРАЈА... А ПОРЕД ТОГА ЗАИСТА САМ ГЛАДАН!

СУТРАДАН УОУТРУ, ДВА ГРАНИЦАРА НАПУСТИЛА СУ ТРПЉАВУ И НАСТАВИЛА ПУТ ПРЕМА ЈУРУ...

ОВДЕ САД ВЛАДА МИР... АЛИ ТАМО ДОЛЕ ИЗГЛЕДА БЕСНИ БУРА!

И МЕНИ СЕ ЧИНИ!

А НАША ЈЕ ДУЖНОСТ ДА БУДЕМО ТАМО ГДЕ ЈЕ БУРА НАЈЖЕШЋА! ЗАТО НАПРЕД, ЏОРџИ!

КРАЈ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

СТАРИ МЛИНОВИ

У старо време било је неколико врста млинова и они су се углавном делили према снази која их покреће:

- 1) воденица је млин који тера вода,
 - 2) суvara је млин који покреће коњска снага,
 - 3) жрвањ је млин који покреће човек својом снагом.
- Воденица се градила на реци или уз поток. Ако је била на реци, она је могла бити причвршћена уз обалу ланцима. Коло је лежало вертикално и вода је на њ падала, па га окретала.

Млин-кашикар имао је хоризонтално положење кола, састављено од великих кашика у које је ударала вода наведена кроз један жлеб. Ова врста млинова грађена је онде где није било довољно воде.

Суvara је имала велико, хоризонтално положено коло које су окретали коњи, а употребљавала се тамо где није било довољно водене снаге.

Жрвањ је био кућни млин. Камен су окретали људи руком, и то помоћу вертикално учвршћене полуге. Овим млином млеало се жито и кукуруз,

ском Заливу, у Тихом Океану. Становници ових острва, којих нема много, баве се вађењем бисерних шкољки.

Ко су вљачари?

Вљачари су људи који се баве чешљањем вуне. Пре их је много било, а и данас их има по нашој земљи. Они вљаче (чешљају) разним справама вуну и памук.

СПАВАЈУ — А ПЛИВАЈУ

И док спавају на води, патке стално пливају. Да не би притом удариле у обалу,



оне се мало удаље од ње и онда „веслају“ само једном ногом, да би на тај начин ишле у круг.

Шта су халуцинације?

Халуцинација (латинска реч која значи трабуњање, бенетање) употребљава се у нашем

језику у значењу привиђења. Са психолошког гледишта халуцинација је претстава коју сматрамо као опажање спољног предмета или догађаја, који, уствари, не постоје. То је последица болесне раздражености централног нервног система.

Људе који пате од халуцинација немогуће је уверити да је то што они виде обична обмана. Халуцинације се односе на сва људска чула: вид, слух, мирис итд., али су најче-



ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ БИСЕРНА ОСТРВА?

Бисерна Острва заузимају простор од 600 квадратних километара, а налазе се у Панам-

Што су моје ОЧИ виделе...

Природњак Арчибалд Ратлиџ недавно је у једном америчком часопису објавио овај чланак, у коме износи делић свог богатог искуства из животинског света.



Моје имање налази се у Јужној Каролини, покрај саме обале реке Санти. С пролећа и с јесени, чим вода на дође, проводим добар део дана на реци, да бих бдео над сигурношћу своје стоке и дивљачи која са суседних земљишта долази на моје имање. Тако ми се указала прилика да присуствујем величанственом пожртвовању једне мајке, најлепшем и најстрашњем пожртвовању које су моје очи виделе.

Била је то једна огромна дивља свиња. По свом изгледу потсећала је на хијену. Сем тога, имала је дугу, шиљасту вушку и нимало пријатно није изгледала. Био сам у чамцу кад је угледах усред узбурканих таласа, на овећем храстовом деблау. Шћућурила се у ракли између стабла и гране, док се уз њене бокове тискало девет прасиња. Вода је запљускивала лебао и животиња је осећала да се на њему неће моћи још дуго одржати. Није јој било тешко да се спасе, јер је познато да дивље свиње могу километрима да пливају, али ништа на свету она није хтела да напусти младе.

Наједном, око 800 метара од ње, у води се указало спасоносно острвце. Она га је посматрала, оцењујући може ли да избегне опасности ако с малима заплива према њему. Пошто је донела одлуку, поче да грочке, као да храбри младунце, док их је, покретима вушке у којима се лепо осећала нежност, скупљала на јаму. Тада је сишла у воду, учећи их како се то ради. После једног минута поплела се на дрво, а затим је, грочкући, поново сишла и повела са собом све своје прасиће, пажљиво их мотрећи као да их пребројава. Пошто се уверила да ниједно није изостало, лагано је запливала у правцу малог острва, штитећи младунце својим телом од јаке водене струје.

Као гимнастичар на трапезу...
Другом приликом ишао сам по трагу за једном кошутом и њеним младунчетом. Посматрајући отиске папака у земљи, могао сам да читам читаву песму испевану у славу материнског пожртвовања дивљих жи-

вотиња. Њих двоје успут је напала велика змија. У сваком другом случају кошута би побегла главом без обзира, али сад је страх за младунце надвладао сопствени страх: скочила је на змију и стала је гавити, док је није сву раскомадала.

Усред једне мочваре, видео сам на грани јавора веверицино младунче како са слашћу гринка прегршт румених пунољака неке биљке. Несташна животињца осмелила се да прошета десетину метара од свог породичног дома. Јасно сам чуо како јој мати нешто „говори“ — вероватно је корела што се толико удаљила — кад наједном, са свесадног кипариса, скочи на младунче једна пругаста буљина.

Мати пусти продоран крик. За делић секунде мала веверица скочи на земљу, па на грану, о коју се обеси као гимнастичар на трапезу. Док је она тако заваравала траг, буљина се устремила као стрела на место где се она малопре нала-

зила. Користећи се неспособношћу буљине да брзо мења места, мала веверица је хитро ускочила у гнездо. Будно око њене мајке спасло јој је живот.

Једанпут сам видео веверицу кад је с једног дрвета скочила на друго и застала да се увери да ли је младунче прати. Баш кад је хтеле да се одбаци, младунче је прво погледало у дубину, која му се сигурно учинила као провалија. Па ипак, храбро је отскочило, али се неочекивано нашло у бокору лишћа на врху суседне гране. За трен ока мати му је притекла у помоћ, узела га у наручје и сачувала да не падне.

Послушни младунци

Познато је да код мачака, у случају какве опасности, мати хвата маче зубима за кожу на врату и односи га на друго место. Међутим, видео сам и птицу која се слично понашала. Открио сам био шљукино гнездо и сваки дан сам издалека посматрао мајку како лежи на пет јаја. Кад су се птићи излегли, изгледали су као мале, смешне лоптице од паперја, с дугим кљуном и црним очима. Једно јутро, кад сам се мало више приближио гнезду, мати је пустила крик на узбуну, ставила између ногу једно од својих младунца и однега га далеко, ван домаћаја мога вида. Потом се вратила за друго и тако је, једно по једно, пренела сву своју децу.

Једном у јуну, прелазећи преко пашњака, чуо сам како препелица даје знак да се приближава опасност. Затим је покушала да моју пажњу скрене на себе тиме што се правила као да је озљена. Тада сам у гнезду приметио мале, који су се баш тога дана излегли, јер је још јуче лежала на јајима. Птићи су покушавали да послушају мајку како су најбоље умели. Неки од њих шћућурили су се испод бокора маргарите, од којих је двоје смешно село на траву, на своје лепезасте репице. Ту су остали непомични као да су од камена. Једног сам узео у руку. Оно се упињало да се сакрије негде на моме длану. Пуних дванаест минута мајка им је стално да-

вала савете и ниједно се од њих није мицало. Најзад сам продужио пут, остављајући на миру препеличју породицу.

Школа летења

Дивљи ћурани, пошто се излегу, месец дана не умеју да лете. Због тога ћурка-мати остаје са малима на земљи. Она с њима шета по цео дан, бацајући наоколо подозриве погледе. С времена на време заустави се, па мотри не вреба ли их каква лисица, дивља мачка или лисица, док за то време млади трчкарају око ње, тражећи храну.

Месеца маја, у зору, срео сам једно такво друштво. У близини еукалиптусовог дрвета зачуо сам весело чаврљање младунца дивљег ћурана. Приближио сам се лагано и затекао мајку како их поучава да скачу на грану. Троје је било с њом на земљи, а остала су лежала у гнезду. Једно ћуре могло је да се попе на грану само до метра висине, док је

друго прелетело грану и пало на суседни жбун, где је једва одржавало равнотежу. Младунци у гнезду бацали су испод себе упитне погледе и запомагали нежним гласицима. Најзад се један осмелно и полетео к земљи. Једним замахом крила мати се нашла на нижој грани, да би, ако устреба, притекла у помоћ. Један од оних који су били остали на земљи полетео је на жбун и с њега је скочио на грану. Неки су успели да узлету на висину од преко два метра. На крају овог „часа“, свих седамнаест се надалило на грани где је стајала њихова мати.

У том тренутку био сам сведок дирљиве сцене. Мати је раширила крила што више може и примила у загрљај своју многобројну децу, која су се тискала да јој се што више приближе.

Када би човек могао да пажљивом руком подигне фини и осетљиви veo између људског и животинског света, сазнао би многе тајне природе. Али, најузбуљивији од тих догађаја био би свакако онај који показује љубав и пожртвовање за свој пород женки оних животиња које ми називамо дивљим.

ИЗ ВАЗДУХА

Поморанце...

На дан 3 јула 1833, град Напуљ и околина били су изложени правој киши поморанци. Становништво је том приликом претрпело тако снажно „бомбардовање“ да је са свачије терасе могло да се накупи бар две корпе воћа. Легенда о мани која пада с неба сличног је порекла. Уствари, мана је била врста лишћаја који расте у изобиљу у Тартарској Пуст-



њи, у Малој Азији. Људи су од ње месили хлеб, а њоме су хранили и своја стада. Постоје и мастиљаве кише, које настају из хемиских узрока. Кишне капи постају црне зато што на путу ка земљи наилазе на гвожђевиту прашицу вулканског порекла, или на честице метеорског гвожђа. Деведнаестог априла 1889, у околини Блоа, у Француској, људи су видели облак дуг више километара који се састојао од свог лишћа. Пошто се уздигао довољно високо, облак је излучио своју садржину на земљу, која се спустила у виду кише од лишћа.

...и пужеви

Јуна прошле године, над Ораном, у Африци, падала је права киша пужева. У једној новинској весту упућеној у Париз писало је: „Пужеви, велики као половина нокта, пали су с неба. Има их на хиљаде. Слој пужева је толико дебело и љгав да је вожња путевима веома опасна“. Овај случај ту-



мачи се на следећи начин. Снажан ваздушни ковитлац прокуцао је преко травњака на које су били наслупали пужеви, купно их и дигао у висину. Ваздушна струја носила је пужеве све док их снажан пљусак није оборио на земљу, неколико километара од места са кога су однети.

Филигран је реч латинско-италијанског порекла и означава фини мрежасту израђивину од танких златних и сребрних жица. То је, уствари, техника израде чипке примењена на жицу племенитих метала.

Код филигран се јавља двојак начин израде: наелемњивање танких испреплетаних жица на лимену подлогу, или спајање мотива израђених од жице у једну целину. Овај други начин оставља лепши утисак и потсећа на најфинију чипку.

Филигран се примењује нарочито у златарству. Он је био познат већ старим Египћанима, а много је употребљаван и у Грчкој и Риму. Минђуше, украсна дугмад, фибуле и други накит рађени су делимично техником искуцавања, а затим украшавани залемњеним златним жицама. Од Римљана филигран су преузели Германи, али се код њих није много развио. Висок ступањ достига је ова златарска техника у Византији.

Раиом јужнословенском златарству није била позната техника филигран. Тек од 11 века филигран раде златари на-

Зела вештине и стиривења

ших приморских градова. До тога времена примењивало се ливење помоћу матрица од воска, такзвана „изгубљена форма“, за подражавање тех-



нике филигран. Од 13 века врло често се помињу вештаци у прављењу филигранске жице. Отада је филигран веома омиљена техника код нас и јавља се као сталан украс на накиту.

Сем као украс на накиту, филигран се много употребљавао, сам или у комбинацији с другим техникама, и на црквеним предметима: крстовима, окovima за књиге, кадионицама итд. Многобројни мајстори из 16, 17 и 18 века оставили су записана своја имена на тим уметничким израђивинама. На основу њих зна се да су постојале овакве радионице у Бечкереку, Београду Тимповцу, Митровици, Чајничу, Сара-

јеву, Пожаревцу, околини Дечана, Битољу Котору и у другим местима. Филигран је, мада у мањој мери, примењиван и за украшавање оружја: пушака, пиштоља и јагана. У овој тех-

ници рађене су и металне фишклије. Тим послом бавиле су се углавном кујунџије из Призрена, Пећи, Баковице, Скопља и Битоља.

На филигранским израђивинама у приморским областима наше земље запажа се утицај италијанске златарске уметности. То је финији, чист филигрански рад, углавном од златне жице. Унутрашњости земље филигран је обично грубљи, често с металном подлогом и претежно је од сребра. Јавља се и имитација филигран у ливењу, и то не с племенитим металима.

За израду стварно лепих филигранских предмета потребно је, поред вештине, и много стрпљења. Извлачење танке жице, прављење шара од ње, састављање — све је то врло пивав посао. Зато се с правом може сматрати да је лепо урађен филигрански предмет мало уметничко остварење.



Илирац Стјепан Марјановић о београди пре 125 година

Стјепан Марјановић (1802 — 1860) припадао је Илирском покрету. По занимању је био свештеник и дуги низ година служио је у Земуни, одакле је често навраћао у Београд. Марјановић се иначе бавио књижевношћу и сликарством. Његове песме и прозни састави излазили су у „Даници илирској“ и у неким српским часописима онога времена. Као сликар, он је израдио и портрет Томе Вучића Перишића. О догађајима у Србији Марјановић је слао дописе загребачким „Народним новинама“, а у „Даници илирској“ објављен је 1842 низ његових чланака о Београду.

Марјановићеве чланци писани су живо, с неприкривеним симпатијама за тај град, у коме живи и ради „највећи број становника наше крви и нашег језика“. Но, ови чланци значајни су и због тога што се тада први пут у хрватској

штампани опширно говори о Београду. Иначе, Марјановић се бавио и новијом српском историјом. У рукопису је оставио два оваквa дела: једно је „Београд и његова страдања“, а друго, данас изгубљено, носио је наслов „Српска прикључења“ (догађаји).

Нова предграђа — будућност Београда

Стјепан Марјановић посетио је Београд први пут 1831 године. Била је то тада турска варош, готово сасвим затворена у градски шанец, и међу кућама у њој није било ниједне која би се нечим нарочито истичала. Око старе Саборне цркве тек је настајао неки мали српски центар, бојажљиво и скромно, још зазирајући од Турака.

Прошло је отада десет година и Стјепан Марјановић, који је знао тај Београд из 1831, хвали сада његов видан напредак. У вароши су подигнуте нове лепе зграде, чак

и двоспратне. Настала су и нова предграђа, у којима живе Срби и изграђују нову београдску варош. Та предграђа су будућност Београда, каже Марјановић, и она означају његов пут и развој. Уз Саву се прострло подграђе Савамала, трговачки центар на реци Сави, где је подигнуто неколико „великих, красно саграђених кућа“, као што је царинарница, ђумрукана. „Испред ње је пристаниште српско на Сави. Овде се роба из аустријских и других страних држава истоварује, и из турских — за Аустрију и друге државе у бродове утоварује, и преко Земуна на одређена места отпрема“. На том савском пристаништу све је увек пуно живота. Ту се ради од јутра до мрака и сва та врева некако чудно одудара од тишине и нерада који су се распострли над београдском тврђавом. Тамо један свет животи и полако нестаје, а овде се рађа нови, коме припада будућност.

и северним делом Србије. Општи изглед Дорћола био је бедан: рушевине некадашњих зграда обрасле у трње и купину, кајдрма по улицама искварена, а поред каменних зидова залеђене бедне колибнице и дашчаре „у којима човек не може усправно ни стојати, а ако су двојица унутра, трећи због тесног простора мора да изађе“. Као дорћолску знаменитост Марјановић истиче Шарени амам, „купатило које за службу да га сваки туђинац посети... јер се у њему не купу као код нас у води, него у властитом зноју...“ Наиме, у овом амаму употребљавани су јако загрејани ваздух

Београдска варош била је сувине тесна, па су зато српске власти почеле да подижу нова насеља изван градског шанца. Ту је настајао нови и сасвим српски Београд. О тим новим насељима, подграђима, Марјановић говори веома похвално. Најлепше је оно које у то време још није имало своје име, а Марјановић га назива Нова страна. Простира се на падини изнад Савамале, према Теразијама. Ту је било зграда „које и најлепше у суседној вароши Земуни да леко за собом остављају. Све остале куће у овом подграђу,

драца и бесмртног списатеља српског Доситеја Обрадовића“, о чему опширно говори. А кад је пролазио кроз Стамбол-кашију, није могао а да својим читаоцима не помене смрт Васе Чарapiћа. „Сваки прави рода српског син, особито пак онај који је у време војевања Карађорђевог против Турчину оружје дигао, сузим оком на ова врата погледати мора, јер је ово оно кљето место где је године 1806 гласовити онај српски војвода, Васе Чарapiћ, ударајући на



и разне трговачке магаци, према су или сасвим дрвене, или напола од дрвета, ипак се, особито гледајући их са земунске стране, као свакога нашега уреднога вароша зграде оку претстављају.“

За тадашње подграђе Теразије Марјановић није имао много речи: „Знаменитога овде није ништа приметити, осим главне предграђе овога улице, која се одликује својом ширином, и мноштвом ковача који у њој станују и кују у својим вогњевима“. Али, он претсказује Теразијама у будућој изградњи Београда сјајну будућност, „јер ово предграђе најлепше место целог Београда заузима, будући да је тако положено да се с њега свуда унаоколо дражесни предели, пољана земунска и српске шумом обрасле планине виде“. Што се тиче Палилуле, она је још сасвим мало подграђе и прилично удаљено од београдске вароши...

град, славно пао. Још и данас (1842) сакупљају се код ових врата многи слепци и славе уз гусле храбра дела својих српских јунака, но особито овде палог Чарapiћа...“

Стјепан Марјановић видео је и осетио како се постепено рађа нови, српски Београд, па је у свим својим чланцима то истицао хрватском читаоцу. Он је уочио нове појаве и у самом граду и у животу његових становника. Све што је било вредно помена и што указује на ново време, Марјановић је нарочито истакао. „Како у вароши, тако и у предграђима, осим наведених лепих кућа, биће временом још и више, јер се сваки дан старе руше и нове граде, и надамо се да ће се Београд после неколико година, ако од овог посла не одустане, знаменито подићи и међу прве европске вароши убржити моћи“ — тако је завршио своје чланке о Београду Илирац Стјепан Марјановић, који га је први приказао и описао хрватским читаоцима пре 125 година.

„Кљето место где је Васе Чарapiћ пао“

Марјановић не заборавља да својим хрватским читаоцима помене и историска места из скоре српске прошлости. Он је био на гробу и поклонио се успомени „великог оног му-

У пашином конаку

Марјановић је посетио и београдску тврђаву, као и сва знатнија историска места у Београду. Жалосно стање београдске тврђаве за Марјановића је најочигледнији знак пропадања оне моћи која је вековима њоме господарила. „У каквом се жалосном стању све налази; како је све разорено, порушено, запуштено, описати се не може. Свуда влада такав неред, какав се код нас не може видети ни у најбеднијем насељу“.

Такав је и пашин конак и готово све зграде које се налазе унутар тврђаве. Конак у коме седи „паша од три туга“ и султанов намесник у Србији „од дасака и дрвета је скупан и нишан бојом црвеном и зеленом, која се готово сасвим изгубила. Прозори су већином поразбијани, или папиром залеђени, или даскама заковани“. И кад човек уђе у дворште испред конака, ухвати га нека језа, јер оно као да „још и данас одише људском крљу“. У том дворшту био је мучен, каже Марјановић, „онај велики Грк Рига од Фере, ту је после седмодневног ужасног мучења, 1815 године, погубљено мноштво Срба, набијених на колац и потом рашчеречених“.

Враћајући се из тврђаве, Марјановић је преко „Кале-Мејдана“ кренуо у варош београдску. За Калемегдан, пун рупчага и зарастао у коров, Марјановић каже: „То је оно поље које је напоила у прошлости и почетком овог века толика хришћанска крв помешана с муслиманском. Ту не постоји ни педаљ земље а да се лопатом не ископају људске кости и лобање. Већ на столу дубине земља просто врви од њих“.

Шарени амам — дорћолска знаменитост

Варош београдска, она унутар шанца, састојала се у то време од Горње или Српске вароши и Доње или Турске вароши, чији се део уз Дунав називао и Јадрија (обала). Дорћод (раскршће) био је у Турској вароши. Тамо је Марјановић затекао много порушених каменних зграда које су подигли Аустријанци кад су после Пожаревачког мира (1718) завладали Београдом

и пара, што је странцима, па и Марјановићу, било необично.

Ковачи на Теразијама

Српска варош, додуше, још је имала турски изглед. Састојала се од „многих неуредних, камењем рђаво поплочаних улица, које су већином турским бедним кућицама, ограђенима зидом или проштацима, овицане“. Од улица нарочито се истичала главна — Зерек, и Чаршија. Ту су се, из мноштва кућерака, дизале нове лепе зидане зграде, међу њима и једна „горостасна“, која ће, кад буде готова, бити „занста најкраснија и величанствена“. То је будући хотел, који ће Београђани назвати „Здање ко је јелена“.

НЕОБИЧАН СПОМЕНИК ЗАХВАЛНОСТИ

III ест стотина миља од пацифичке обале, на америчком Средњем Западу, уздиже се један од најнеобичнијих споменика у свету: споменик морском галебу. Још је чудније то што су споменик подигли тамошњи фармери у знак захвалности овој птици.

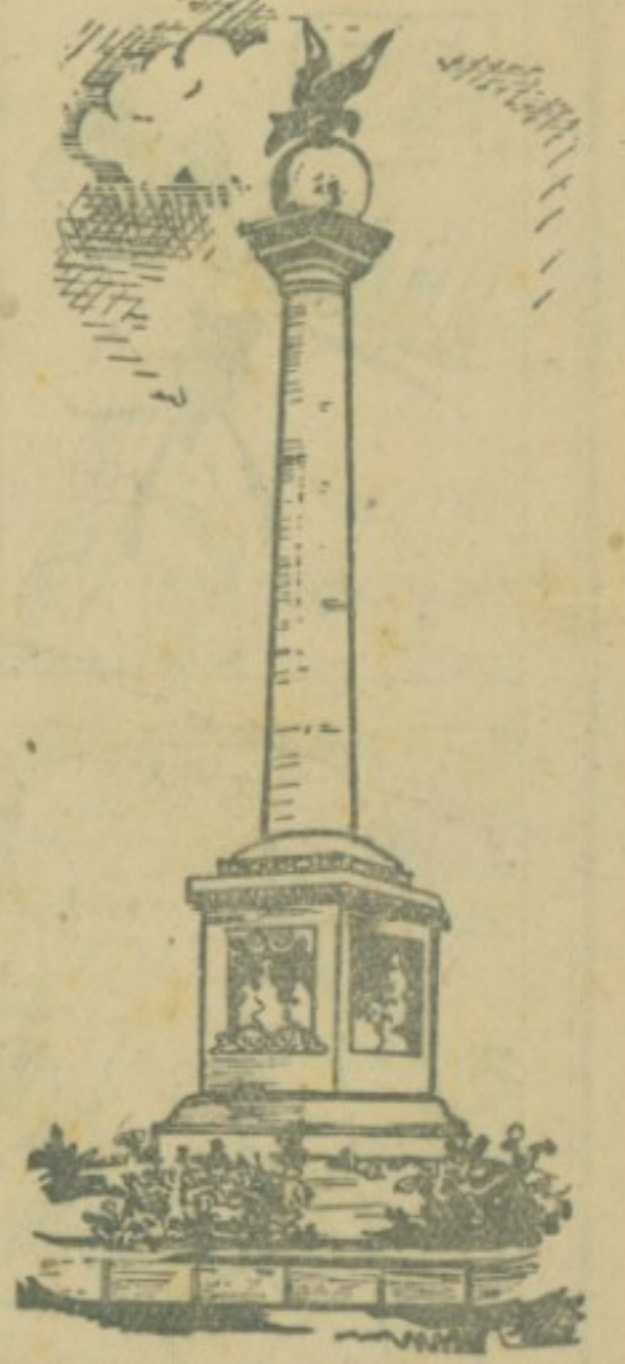
Споменик, у облику витког мермерног стуба на чијем се врху налазе два галеба, стоји у самом центру Солт Лејк Ситија, у држави Јутах. Он чува успомену на запањујућу помоћ коју су галебови укавали првим насељеницима око Великог Сланог Језера.

Године 1848 први насељеници узорали су земљу дрвеним ралицама у подножју кршеви-

тих Васач-Планина и посејали жито које је требало да их преко зиме одржи у животу. И баш кад је жито узрело, црни облаци скакаваца замрачили су небо. Узалудни су били сви напори фармера да одбију ову најезду. Беспомоћни, гледали су како гладни инсекти прождиру плодове њихових напора.

А онда, сасвим изненада, од Великог Сланог Језера указао се бео облак, који се брзо приближавао. Био је то огромно јато галебова. Птице су слетеле на њиве и стаде да зобљу скакавце. За кратко време није остао више ниједан инсект. Жетва је била спасена.

Споменик и данас прича о томе како су птице у последњем тренутку спасле стотине људских живота.



ТВРОГЛАВИ ПАРНИЧАРИ

Због три сантима...

Почетком овог столећа, један париски банкар приметио је да му је железничко друштво наплатило за возну карту 17 франака и 35 сантима, уместо 17 франака и 32 сантима. Банкар је захтевао да му се неправилно наплаћени вишак врати, али је друштво то одбило. Банкар је написао тужбу суду.



Првостепени суд је изрекао пресуду у тужиоцеву корист, али, како је друштво и даље одбијало да га исплати, предмет је отишао апелацији, па касацији. Најзад, железничко друштво је морало да врати тужиоцу она три сантима која му је благајник више наплатио, као и 8.000 франака судских трошкова.

Радије у тамници

Колико се зна, најтврдоглавији парничар на свету био је неки Енглец по имену Сван. Иако труди богаташ, више је волео да га баце у тамницу за дужнике него да плати дуг од



500 динара. Наиме, он је тај новац дуговао свом набављачу хране, али је сматрао да је рачун неправдао велик. У затвору је остао 22 године.



ИЗГУБЉЕН НА МОРУ

ко ишчежавају на океану не приметивши га.

Као у сну...

Није му било ни пуних шеснаест кад је отишао на море. Прошло је отада девет година и вижљаста дечак рибе, таласасте косе израстао је у



да дозива кроз ноћ: „Упомо! Упомо! Човек у мору! Упомо!“

Али, његов глас се губио над тамном површином мора. Од његовог брода није било ни трага ни гласа. Шта да чини? Ако почне да плива, може му се догодити да се тако по мраку врти у кругу и да узалудно троши снагу.

Да ли су већ приметили да га нема? Као на већини норвешких бродова, он је делио кабину с још једним морнарем. Због празника, дежурни неће пре седам сати закуцати на њихова врата. (Уствари, његов нестанак је примећен тек у девет часова пре подне.)

Ајкуле!

По његовом мишљењу, могло је бити негде око поноћи. Једина разумна ствар која му је у том тренутку преостала била је да се једноставно одржава на површини воде и да чека зору, кад буде више могућности да га примете с каквог брода.

Таман је хтео да се ослободи својих шафских панталона, које је био обукао због свечаности, кад му једна ужа сна мисао следи крв у жилама: ајкуле! Годину дана раније, у овим истим водама, он је с палубе једног бродацистерне „задркивао“ једну ајкулу дршком од метле. Својим оштрим зубима ајкула је прегрзнула дршку као да је била банана.

Задржао је на себи панталоне. Јер, иако крволочне и настрљиве, ајкуле су необично плашљиве. Чак и тако незнатна дарма као што је пљасљави широких морнарских поглашца по води може их уплашити и растерати. Можда ће му и чарапе послужити. Арне их је пажљиво допола свукао, тако да су стопала чарапа шљавкала по води кад год би покренуо ногу.

У неко доба ноћи угледао је један брод који је пловимо према њему. На несрећу, брод је променио правац и прошао на удаљености од неколико стотина метара. „Изгледало ми је као да је намерно променио курс кад ме је угледао!“

Полутропско сунце нагло се појавило над хоризонтом. Његова топлана ободрила је и огрејала Арнеа. Ускоро се у даљини указала силуета дру-

гог брода. Одредивши приближно његову брзину, правац и удаљеност, Арне је почео да плива према замисљеној тачки где би требало да се сретну. Утрошио је много снаге и времена пре но што му је постало јасно да су његови напори узалудни. У сваком случају, тешко се он, бар је сигуран да се налази у близини прилично живе пловидбене линије.

У току следећих неколико часова крај њега је прошло још пет или шест бродова. Неки од њих изгледали су му толико близу да је почињао да више, звижди и маше рукама. Изгубио је рачун колико их је до вечери још видео. Петнаест, можда двадесет, али сви ти бродови били су глуви, слепи, недостижни. У једном тренутку, очајан и бесан, песницом је запретио броду који је пролазио тако близу да је могао да чује бректање његовог пропелера.

То није била визија

Снага је почела да га напушта. Сунце, чији је излазак с толиком радошћу поздравно, сад га је немилосрдно пржило. Со му се упијала у лице. С времена на време масирао је ноге. „Ако ме ухвати грч, — говорио је себи — са мном је свршено.“

Језик му је отекао; опседаше су га слике освежавајућих напитака. Кад би му таласи донели бар каква полупоједени плод! Врућина га је успављивала. Неколико пута трзао се из дремежа, уста пуних слане воде, и једино страх од ајкула спречавао га је да се не преда сну. С времена на време, кад би му се учинило да је у близини видео како оштра ајкулина пераја секу површину мора, стао би да лаула широким ноговицама по води и да удара песницама. А кад би стварна или замисљена опасност прошла, мисао му се враћала на мајку, школске другове, морнаре с којима је служио на броду. „Чини ми се да сам тога дана више пута по-

Разознао сѝ геце

Један амерички психолог недавно је изјавио да просечни четворогодишње дете постави око 400 питања дневно да би задовољило своју радозналост.

ново проживео читав свој живот — причао је он касније.

Кад је сунце зашло, напустили су га и нада и храброст. Неколико пута покушавао је да се удави, али чим би се загнурио у воду „у ушима би почело такво страховито буњање да бих се опет нашао на површини“.

Касно у ноћ — он бар мисли да је ноћ била већ добро поодмакла — стаде су га обузимати халуцинације. Сасвим јасно видео је пред собом лице своје мајке. И мада је говорно себи да он то свакако почиње да луди, запитао је „мајку“ да ли је вода око њега слана или слатка. „Можеш је пити, — одговорила му је она. — Налазиш се у језеру.“ И он је почео да пије морску воду и за извесно време био је потпуно убеђен да пије обичну воду за пиће.

„Видео“ је и своја два друга, морнара, како једноставно корачају по води. „Где је земља?“ — питао их је, а они су му одговорили: „Пливај према месечини и стићи ћеш до копна“. И Арне је снажно почео да плива — или му се то само чинило да плива — по води објасној снопом месечине. Имао је утисак као да се држи за нестварни, сјајни конопац. Изненада, из те зачараности тргла га је јака светлост која је долазила право на њега. Но, то није била визија. Брод! Јасно је чуо гутањ бродских машина.

Брзо је отпливао мало устрани, да га брод не „прегази“, и кад се овај нашао тачно према њему стао је да више: „Помо! Човек у мору! Помо!“ А тада је зачуо звук од кога му је срце поскочило у грудима: чу-чу-чесс — заустављале су се машине. Повици, довикивања — и један појас за спасавање привезан за конопац полетео је кроз ваздух и пао крај њега.

Извукли су га на палубу тачно у четири и четврт, двадесет и девет часова пошто је пао у море. Дланови су му били сасвим бели, натечени и смежурани, лице црно. Дрхтао је од студени, али је ипак успео да замоли капетана да му даду — чабрицу воде. Капетан му је дао само шољичицу, наредно да га ставе у постељу и одмах је послао други радиограм његовој мајци у Осло.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ДА МУ НЕ БУДЕ ЗИМА



Петри војвода од Портланда увек је, и зими и лети, имао на себи три кратка капута, три горња капута, а на глави цилиндар висок 62 сантиметра.

ПАТКУ И РИБУ ЈЕДНИМ ХИЦЕМ

Ловац Вилијам Цекобе из Ештона, у америчкој савезној држави Илиноису, постигао је прошле године једним хицем двострук погонак. Наиме он је пуцао на једну дивљу патку и кад је она пала погођена Цекобе је у њеном кљуну нашао рибу дугачку 25 сантиметара.

„СТРАШНИ“ СИЛОСИ

У неким крајевима Судана, у Африци, оставе за шпешину и пиринач граде се у облику страшних искеже-



них маски. Становници тих крајева верују да ће на тај начин сачувати своје залихе од мишева и других штеточина, јер се они неће усудити да уђу у амбаре тако страшног изгледа.

ВЕЛИКИ ФЕРЕ

За време Стогодишњег рата (1337—1453), један француски сељак диновског раста постао је национални јунак. Само у току једног дана он је у борби прса у прса голим рукама убио четрдесет енглеских војника. Због његових смелих подвига и дивовске снаге, назвали су га Велики Фере.

САМО ЗЛАТО И СРЕБРО

Преношење злата и сребра наследно је занимање припадника касте Бокаса из Јужне Индије. Припадницима ове касте забрањено је да се баве иједном другом врстом посла. Као резултат тога, чланови касте Бокаса запослени су у готово свим



Банкама Индије на чувању, лаковању и преношењу златних и сребрних полула. Још никад се није догодило да је злато и сребро доведено у искушење ма којег припадника ове касте.

Двадесет и шестог децембра прошле године стигао је радиограм упућен Лили Николасен, удовици која живи сама у једној малој кући недалеко од Осла. Радиограм је био од капетана чорвезиког моторног брода „Силверспреј“, на коме је служио њен син, и гласно је: „Морнар Арне Николасен пао у море на Бадњи дан код обале Флориде. Сви бродови обавештени, али даље трагање без наде“.

У време кад је порука, која је унела толико туге у малу кућу крај Осла, била послата, Арне Николасен још је био у мору.

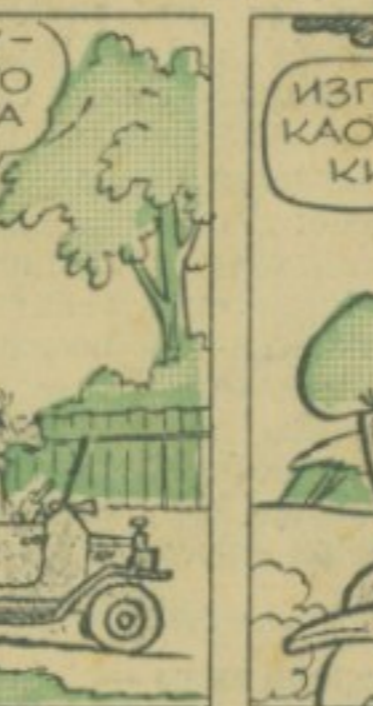
Двадесет и девет часова пре него је Николасен сам на океану, без појаса за спасавање. Двадесет и девет часова, у тами и под сунцем које је пржило, он је пливао, надао се, очајавао. Двадесет и девет часова гледао је како у даљини пролазе бродови и ка-



И КАД БУДЕШ ДОНОСИО НАМИРНИЦЕ У НАШУ ПОДСКУ КУЋИЦУ, ПАЗИ ДОБРО ДА НЕ ЗАЛУТАШ!



ЈА ДА ЗАЛУТАМ! КАКО ТО МОЖЕ И ДА ПОМИСЛИ!



ИЗГЛЕДА КАО ДА ЂЕ КИША!



ДОДВА! БИЛО БИ ДОБРО ДА ИМАМ КРОВ НА КОЛИМА!



ЕНО ЈЕДНОГ СЕЉАКА! МОЖДА ЂЕ ЗНАТИ ЗА КАКВУ ПРЕЦИЦУ!



МАЛО ЈЕЗЕРО? ПРАВО ОВИМ ПУТЕМ! САМО ПОЖУРИТЕ! У ОВО ДОБА ГОДИНЕ ПЛУСКОВИ СУ ЈАКИ И ДУГОТРАЈНИ!



ОД КИШЕ СЕ НИШТА НЕ ВИДИ!



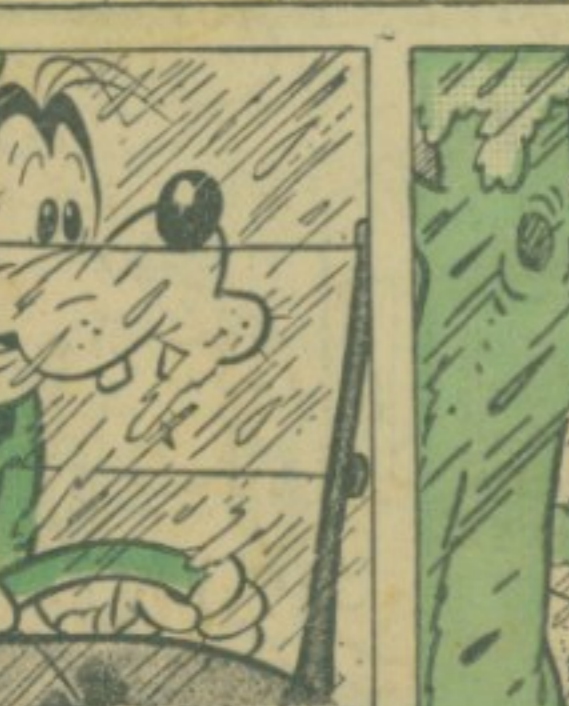
МОЖДА ЂЕ БИТИ БОЉЕ ДА СТАНЕМ И САЧЕКАМ ДА СЕ РАЗВЕДРИ!



ОВО ЈЕ СВАКАКО НАЗРУШЊИ ПЛУСКАК У КОМЕ САМ СЕ ИКАД НАШАО!



МАМО ЈЕЗЕРО!





МИКРОБИ У СЛУЖБИ ПОЉОПРИВРЕДЕ

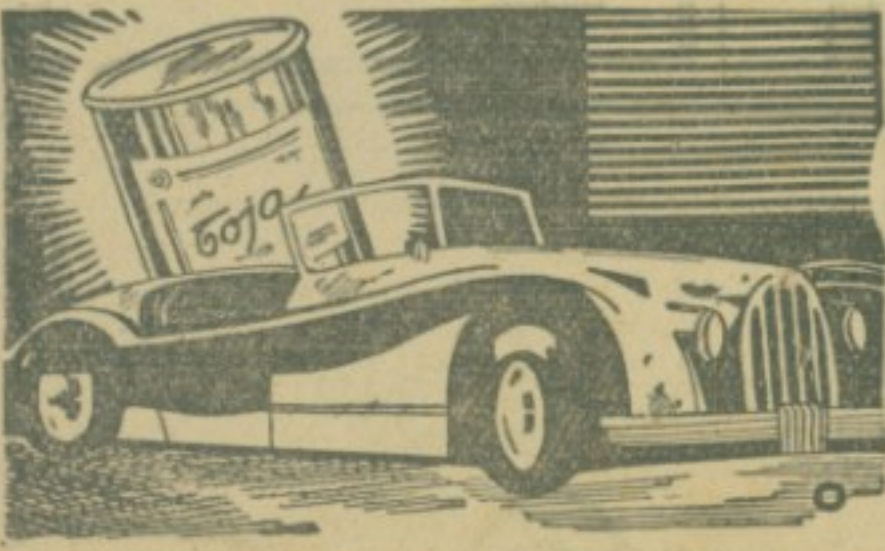
Захваљујући последњим научним истраживањима, професору универзитета В. Г. Александру, који је истовремено члан Академије наука Совјетског Савеза, пошло је за руком да открије микробе који помажу биљкама да лакше упијају ситнијим. Према лабораториским резултатима, рад ових микроба знатно повећава отпорност



рстича према биљним болестима. У једној области чију је пшеницу пустошила пламењача број оболелих класова спао је на половину чим су пољопривредници почели да употребљавају силикомикробско ђубриво. Захваљујући томе, повећан је принос многих усева. Што је најважније, ђубриво је врло јефтино, јер су довољна само два хиљадића дела једног грама новодобивеног праха на један квадратни метар земље па да се постигне жељени резултат.

УВЕК НОВА КАРОСЕРИЈА

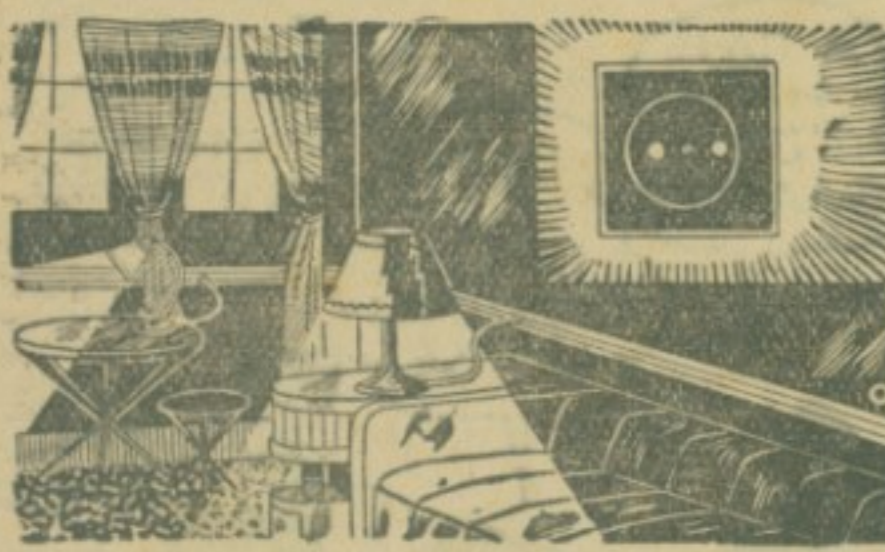
У Француској се употребљавају две нове врсте боја за путничке аутомобиле, чији је сјај постојанији од свих досад познатих боја. Довољно је да се крпа умочи у течност и да се њоме по-



трља површину аутомобила па да добије сви сјај, као да су кола тога тренутка изишла из фабрике. Све пробе говоре у прилог овог изума. Колико се засад може рећи, сложени хемиски поступак којим се до ових боја дошло унеколико одговара поступку за добијање најлона.

"БЕСКРАЈНИ" БУШОН

У модерним становама све се више осећа потреба за великим бројем бушона. У једној одаји довољно је да се налазе радио-апарат и два абажура па да нема слободних лежишта за утикач справе за усисавање прашице. Да би се решио овај проблем, у САД је пре десетак година по-



чела употреба „електричног венца“ од пластичне масе који опасује целу собу. У венцу се налазе две танке бакарне траке, спроводници, о које може било где да се окачи електрична спона. Венац је тако начињен да је могућност незгоде услед случајног додира спроводника потпуно отклоњена. Изгледа да ће до употребе „бескрајног“ бушона доћи и у Француској, али тек пошто се на њему изврше извесне измене, ради постизања још веће сигурности.

ПРОТИВ ЗВУКА И ПОЖАРА

Гдедавно је у Француској пуштен у продају нов изолациони материјал, назван азбестоспреј. Једна врста машине-пиштоља сама меша минерална влакна, лепак и воду и добивену смесу простире у калуп у коме се изливају шупљикаве плоче испуњене „заробљеним“ ваздушним мехурићима. Такве плоче, израђене у зидове, под и таваницу, „упијају“ све врсте звука, а сем тога у стању су да издрже температуру и до 900 степени, па штите зграду пуна четири часа после избијања пожара.

УШТЕДА МАЗУТНОГ ГОРИВА

Редуктол је име новог проналазка помоћу кога се постижу знатне уштеде приликом ложења мазута. Овај производ игра улогу правог хемиског катализатора. Цепавући тешке молекуле угљоводоника, он их разлаже на лаке молекуле. Поред тога, редуктол потпуно спречава стварање дима. На тај начин омогућује се да удишемо чистији ваздух, а пошто се машине мање прљају није потребно да се често чисте.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЛЕЧЕЊЕ КРВНОГ ПРИТИСКА ОПЕРАЦИЈОМ

Др Паул Вајт, из Бостона, изнео је у „Америчком медицинском журналу“ своје твђење да се висок крвни притисак може много боље и ефикасније лечити операцијом него лековима и дијетом. Ово је нарочито успешно код младих и средовечних болесника. По мишљењу др Вајта, лечење дијетом и лековима је дуго и не даје увек добре резултате, док је операција много ефикаснија. Она се састоји у томе што се пресече један нерв у близини кичменог нерва. Болесници су били подељени у неколико група, према годинама старости, и код свих је, како се тврди, операција била много успешнија од досад уобичајених начина лечења.

РАДИОТЕЛЕСКОПИ ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ ВАСИОНЕ

Да би се утврдило чега све има у међузвезданом простору, употребиле се циновски радиотелескопи који се сад граде или планирају. Наиме, стручњаци Америчког астрономског друштва сматрају да су могућности истраживања неба помоћу радио-таласа много веће него помоћу светлосних таласа. Начиниће се пријемници за хватање радио-таласа два гаса који тамо постоје, а то су водоник и деутеријум, тојест тешки водоник. Они су нађени на таласним дужинама од 21 и 92 сантиметра. Поре, тога, мисли се да постоји једна комбинација угљоводоника на таласној дужини од неколико сантиметара. Великим радиопријемницима моћи ће да се издвоје таласи појединих гасова, као што данас астрономи врше анализу на принципу упијања оветлосних таласа од стране разних елемената. На универзитету Охајо гради се радиотелескоп дуг 200 а висок 20 метара, који ће бити готов кроз две године.

ДА ЛИ СЕ ЈУПИТЕР СМАЊИО?

Према једној теорији професора Рејба, из Синсинатија,

планете су некад имале већу масу него данас. Сматра се да је Јупитер некад био двадесет пута већи но што је сада и да је највећи део своје масе изгубио испаравањем.

КО ЈЕ ПРВИ ПРЕШАО НА СУВО?

Директор једног америчког института за истраживање изнео је занимљиву теорију да нису водоземци први почели да ходају по земљи, већ рибе. Он сматра немогућним да су морске животиње одједном добиле ноге којима би се могле кретати по земљи, док је с друге стране сасвим могућно да се рибе крећу по сувоу, не ногама, већ перајима. Као потврду своје теорије он наводи чињеницу да се и неколико стотина данашњих врста риба креће по дну уз помоћ пераја, тражећи храну. Тако је било и некада. А кад су рибама пераја ојачала, оне су могле да траже нову воду кад једна пресуши. Тај прелаз из воде на суво није био скопчан с много опасности, јер су рибе имале непријатеље само у води, док напољу није било иттица, већ само буба и црва. Доцније су се из пераја развиле ноге, а уједно с тим рибе су добиле и плаћа.

ИДЕАЛАН ЛЕПАК

Један француски проналазач успео је да добије течност која се на ваздуху згушњава у еластичну масу. На тај начин могу се спојити две електричне жице, спојити жица са изолатором од порцелана итд. Спој је веома јак, отпоран је према влази и не раствара се ни у кључалој води.

ПЛАСТИЧНА МАСА УМЕСТО БРОНЗЕ

Једна нова пластична маса можда ће заменити бронзу у вајарским атељима. Премајство ове масе је у њеној невероватној сличности бронзи, тако да скулптура не губи од свог естетског изгледа, затим у лакоћи обликовања и малој тежини. Фигура изливена од ове пластичне масе око четрнаест пута је лакша од исте толике бронзане фигуре.

ДА ВОЋЕ ОСТАНЕ СВЕЖЕ

На јужноамеричким плантажама појавила се једна нова машина, која сама завија јужно воће пластичном превлаком. Тиме је отпала потреба за фрижидерима, а нису више неопходни ни уређаји за хлађење по складштима, ни специјални вагони за транспорт кроз жарке пределе Африке, јер ова пластична превлака одржава јужно воће шест месеци у потпуно свежем стању.

БОЛЕСТИ ЖЕЛУЦА СУ СВЕ ЧЕШЋЕ

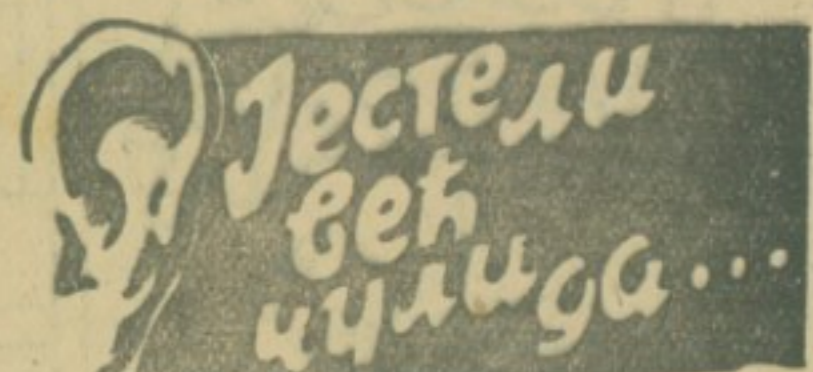
За последњих 25 година стомачне болести су толико учестале да већ забрињују лекаре. Само у САД месечно се обраћа лекару 360.000 болесника са чирум у желуцу. У Лондону 10 од сто постела у болницама заузимају стомачни болесници. У Данској је 1940 године од 10.000 оболелих лица свега 11 боловало од неке стомачне болести, док се 1948 тај број попео на 16.

АНЕТУ

Анету је име за највиши врх на планинском ланцу Пиринеја. На северним падинама овог врха налазе се глечери. Његова висина износи 3.404 метра.

КО ЈЕ БИО МАГОН?

Магон је било име већине картагинских генерала. Један од првих који је носио то име заузео је Балеарска Острва, 702 године пре наше ере. Други генерал Магон борио се против тирана у Сиракузи, 382 године пре наше ере. Последњи Магон био је најмлађи брат Ханибалов. Он се истакао код Тесена и Кане 216 године пре наше ере. Он се такође борио у Шпанији, заједно са Хаздрубалом, против Сципиона, а водио је борбу и против Квинтилија Варуса, 203 године пре наше ере.



... за последњих ... Сима Тројано-400 година Солун је виђ, професор Универзитета 14 пута: први верзитета и оснивач пут 1545, а последњи Етнографског музеја пут 1917 године.

... Фуџијама, највиши врх Јапана, није састављен од тврдих стена, већ од вулканског пепела.



... у Западној Европи у Средњем веку пауново месо сматрано је за ретку покластицу.

... тврди се да гусеница за један дан поједе двадесет пута више но што износи њена тежина.

... на већини старих париских кућа прозори иду од таванице до пода због



у Београду (1901), тврди у једном свом делу следеће: „Водушка код српске властеле јавља се већ 1466 године, а код Енглеза тек „1608“ Према томе, у нашим крајевима водушке су се појавиле 142 године раније но у Енглеској.

... познати француски композитор Жан Батист-Лили (1633—1687) био је у младости куварски шегрт.

... најстарија позоришна зграда у нашој земљи је позориште на Хвару. Њу је саградио, 1612 године, хрватски кнез Семиколо.

... тек пре 87 година женама је први пут дозвољено да студирају. Париз је био први град који је женама дозволио приступ на факултете.

... стари Грци и Римљани знали су за рукавице и радо су их носили.

... ловачки узвик и знак трубе да је убијен јелен зову се „халили“.



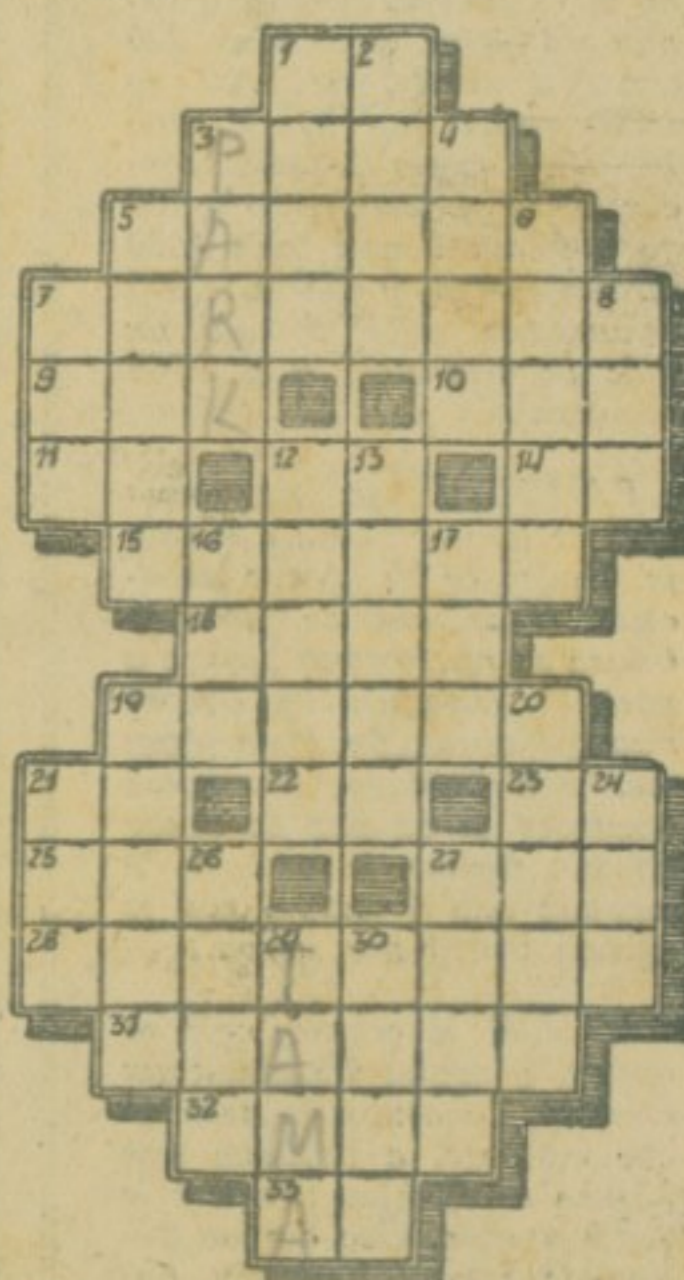
... некада се у ратовима уместо вате употребљавала шапница — рашчешљано платно.

... Крушевац су Турци назвали Ала-џивар.



Водоравно: 1) слово француске азбуке; 2) игра лоптом; 3) повезача; 4) нагриваче и удубљиваче стена; 5) водена животиња; 6) принос; 7) хемиски знак за криптон; 8) кинеско мушко име; 9) мера за дужину у Сијаму; 10) загонетка (грч); 11) део прибора за шивење (множ.); 12) град у Холандији; 13) тениски термин; 14) бог подземља код старих Грка; 15) слово латинице; 16) дубока вода; 17) прелод; 18) светлећи гас; 19) справа; 20) град у Трансјорданији; 21) врста першуна.

Усправно: 1) француски сликар из 19 века; 2) предворје; 3) зелени појас у граду; 4) слини грчки песник; 5) врста тканине; 6) једна од САД; 7) острво на Јадрану; 8) речно острво; 9) деџа играчка; 10) врста књижевног састава; 11) конач; 12) део ковачког прибора; 13) део града; 14) Баласт; 15) показана заменица; 16) мушко дете; 17) индустријска биљка; 18) предрачун; 19) мрак; 20) држава у Азији.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) море; 2) Лелија; 3) сито; 4) алт; 5) врана; 6) ор; 7) ромб; 8) Ло; 9) Серез; 10) Арг; 11) бина; 12) малага; 13) сала; 14) Аре; 15) онамо; 16) ел; 17) цика; 18) нир; 19) напад; 20) Нер; 21) Теба; 22) навала; 23) каца.

Усправно: 1) метар; 2) Олонос; 3) ри; 4) еја; 5) Лир; 6) ало; 7) свиња; 8) „Троза“; 9) амеба; 10) брига; 11) орман; 12) Енаре; 13) Галац; 14) Ламон; 15) Солин; 16) Елида; 17) окатац; 18) апела; 19) рен; 20) аба; 21) рак; 22) ва.

ДЕДИЧНЕ ВЕШТИНЕ

Од орахове љуске

Узмите пола љуске од ораха, чмоу и парченце хартије и — зачас је готова мала једрилица. На овај начин можете направити читаву флоту. Слушайте све једрилице у умиваоник или у корито напуњено водом и дивајте, па ће вам бродови дивно пловити.



Рана на руци

Узмите лист хартије тако да добије облик цевчи, чији ће пречник бити око два сантиметра. Држећи тако на прављену цев левом руком, ставите је пред лево око, а шаку десне руке притисните сасвим на цев, као што показује наша слика. Само,



некојте се уплатити онога што будете видели, јер ће вам се учинити да на руци имате рану која крвари.

ТРКАЧ НА ХАРТИЈИ



Исеците ову нашу слику два прста и окрећите је у и положите је на сто, прикритице и сн доњи део с хлиста јури.

Чаробне реченице

Ево неколико „чаробних“ реченица, које се могу читати и о једне и с друге стране па да исто значе:

У јесен невен не сеју.
Ово је мука, кузе Јово.
Сир има ширис.
Зови, вола!
И запушач и чашу пези!
Еј, отето јел!

Исо, како си?
Ови пију моје уји пиво.

Лак задатак

Од пет упалених свећа колико би требало угасити па би једна остала.
(Изазови еј значаје е „а“ омио изљозо шно не ове „а“ не; изљозо едед :е:пеша.)

